

OPLEVELSER I SKOVEN

Natur & Ungdom

Velkommen i skoven

2 Et væld af oplevelser venter på dig – hvad enten du er barn, ung eller voksen. Skoven byder på utallige dyr og planter og giver mulighed for en mangfoldighed af oplevelser. Og det er fedt at være i skoven! Med dine venner, familie, klassekammerater eller din lokalafdeling; børn, unge og voksne – alle får udbytte af en skovtur. Og når du ved lidt om det, du møder i skoven, bliver det tit en endnu bedre oplevelse: Viden om naturen giver større naturoplevelser!

Her i hæftet finder du et væld af aktivitetsforslag, som du kan bruge, når du er i skoven. Ideerne følges af korte forklaringer på forskellige fænomener og kan bruges af alle.

Kapitlet med aktiviteter for børn kan sagtens bruges af unge og voksne – ligeså kan kapitlet målrettet unge, bruges sammen med børn. Du finder også en kort beskrivelse af de almindeligste træer og buske – med tegninger af de forskellige arter. Vil du vide

mere må du på biblioteket. I teksten er mange steder foreslået egnet litteratur om emnerne.

Vi håber med dette hæfte at mange flere – både børn, unge og voksne – får flere og bedre **naturoplevelser i skoven**. Naturoplevelser der giver baggrund for at kunne forstå naturens gang, menneskets samspil med naturen og dermed giver os mennesker mulighed for at handle, så naturen også fremover har en masse varierede, artsrige og spændende muligheder at byde på – for både mennesker, dyr og planter.

En stor tak til Biologforbundet og Dansk Skovforening for ideudvikling og gennemlæsning af manuskriptet, til journalist Jeanette Lund for korrekturlæsning af det færdige materiale, til tegnerne Christina Kjelsmark, Mette Pedersen og Kristine Haurdahl samt til forfatterne Britt Bjerre og Henning Rasmussen for det store arbejde med at samle og få alle ideer og aktiviteter beskrevet.

God fornøjelse!

Natur og Ungdoms Skovtemagruppe

Lær skovens træer at kende

Her er en lille guide til de almindeligste træer, som I sikkert vil finde. Se i øvrigt "Træer og buske i landskabet" af Helge Vedel. Her findes mere omfattende forklaringer om hver træart. I den står der også meget andet interessant om træer; for eksempel om anvendelse, udviklingen siden istiden og udbredelsen i dag.

Bøg (*Fagus sylvatica*)

Her ses en tegning af bøgens blade. Nerverne i bladet er lige og går helt ud til bladets kant. Bladene sidder skiftevis på den ene og den anden side af kvisten, når man tæller fra spidsen af kvisten og indad. Kigger man på et bøgetræ, efter det har tabt bladene, er knoppe lette at kende: De er lange og spidse og brune og blanke og sidder skiftevis på den ene og den anden side af kvisten, ligesom bla-

dene. Bøgens stamme er grålig og glat, og dens frugter er de små trekantede bøg, der sidder inde i haser med en masse modhager på.

Bøgen springer ud sidst i april eller i begyndelsen af maj, og så bliver det østlige Danmark lysegrønt. I Midt- og Vestjylland vokser der ikke nær så meget bøgeskov, fordi jorden er sandet og næringsfattig. Bøgen giver meget skygge i skovbunden i forhold til andre løvtræer, og derfor er der

mange andre træer, der ikke trives så godt eller aldrig kommer frem i en bøgeskov. Desuden plantes bøg ofte alene med henblik på at producere godt bøgetræ, og så bliver skoven gerne ret ensartet. Bøgetræer kan sagtens blive 2-300 år gamle, men de fleste bliver fældet når de er omkring 100 år gamle, for da vokser de ikke ret meget mere.

Eg (Stilk-Eg, *Quercus robur* og Vinter-Eg, *Quercus petraea*)

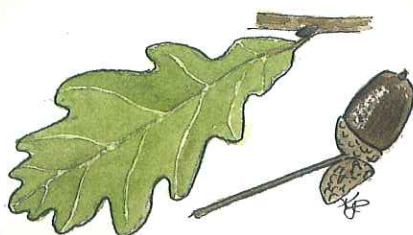
Der findes en del forskellige slags egetræer, og der er to arter, der vokser naturligt i Danmark. Man kan finde andre arter plantet, men det er ikke så almindeligt. Egeblade er bugtede i kanten. De sidder skiftevis

på den ene og den anden side af kvisten, der er tyk og lidt knudret. Egens frugter er agern – en nærmest ægformet nød, der sidder i en lille skål. Stilk-Eg har agern, der sidder på en stilk, der kan være op til en centimeter lang, mens Vinter-Eg har agern,

der sidder direkte på kvisten. Hvis ikke man finder agern (de er der jo mest om efteråret), kan man se på bladets stilk – er den lang (omkring 1 cm), er det nok Vinter-Eg. Barken på stammen er furet og grov og mørkere end bøgens bark.

Egetræer er ret hårdføre, de kan klare sig på næringsfattig jord og kan tåle blæst. Så bliver de let krogede, lave træer, mens de kan blive høje, rette træer, hvis de står på god jord og i læ. De kan altså vokse over det meste af landet, men på god jord bliver de let udkonkurreret af bøgetræerne, der giver mere skygge, end egetræerne bryder sig om.

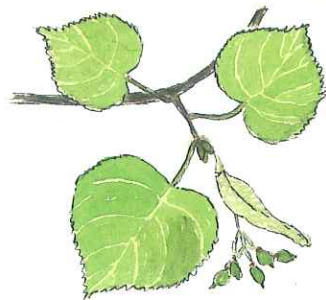

Ask (*Fraxinus excelsior*)

Askens blade er delt i 9 eller 11 små dele, og de er lys grønne og tynde. Derfor virker asketræets krone let og lys, når man kigger op mod lyset. Askens knopper er lette at kende. De er kulsorte og sidder lige overfor hinanden på hver side af kvisten. Askens frugter er små flade nødder med lange vinger, og de hænger i klaser. Asketræer vokser især, hvor der er vand, der løber i jorden. De kan lide næringsrig jord og vokser gerne ved små vandløb. Askeskov giver gerne plads for mange andre træer og

buske, fordi den lader så meget lys slippe igennem kronen, og fordi mange trives på den næringsrige jord.

Lind (Storbladet Lind, *Tilia platyphyllos*, og Småbladet Lind, *Tilia cordata*)

Lindetræer har hjerteformede blade, der er takkede i kanten. Linden blomstrer i juli måned med hvide blomster, der har en masse sødlig nektar. Senere får de små runde frugter. Småbladet Lind har frugter, der er ganske små og lidt pæreformede, mens Storbladet Lind har kuglerunde frugter. Småbladet Lind kan kendes om vinteren på, at den har meget røde knopper.

Heste-Kastanie (*Aesculus hippocastanum*)

Kastanietræer har meget karakteristiske blade, der er lette at kende. De har form som en stor hånd med 6-7 meget store fingre, der er smalle forneden. Kastanietræer blomstrer med hvide blomster i maj måned – man kalder de store blomsterstande for "lys", for de sidder nærmest som lys på et juletræ. Kastanietræets frugter er meget lette at kende. Det er de blanke brune nødder, der ligger inden i en grøn skal med stive pigge på. Heste-Kastanie vokser ikke naturligt i vores skove i Danmark, men plantes i haver og parker og findes hist og her i skovene.

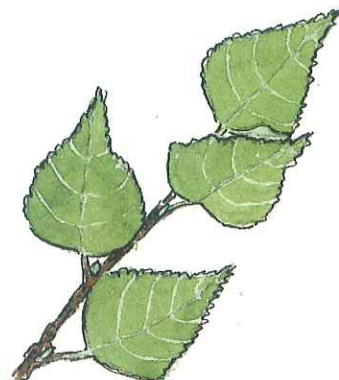
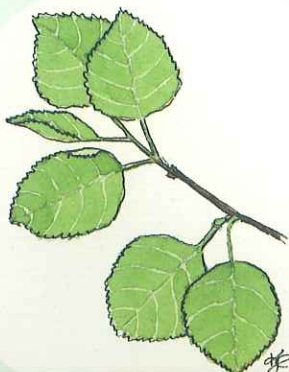

Småbladet Lind har tidligere været meget almindelig i skovene i Danmark, men nu ser man mest en krydsning af Stor- og Småbladet Lind i parker og langs med veje. Lind vokser på god, næringsrig jord.

Birk (Dun-Birk, *Betula pubescens* og Vorte-Birk, *Betula pendula*)

Birken kendes lettest på den hvide bark, der kan pilles af i flager. Nogle gange kan birkebark også

være meget rød. Bladene er små, spidse og takkede i kanten. Man kender forskel på de to danske arter ved, at Dun-Birk er helt lodden på kvisten af de yngste skud, og Vorte-Birk er ikke dunet, men derimod vortet eller ru. Birkens frugter er raklerne, der spreder en hel masse små skællignende frø. Birken kan vokse på meget fattig og meget våd jord. Den er et af de træer, der kommer først, når et åbent område gror til i skov. Den spreder sine små frø vidt omkring med vinden og vokser hurtigt. Den kan lide meget lys, og kan derfor ikke trives i en tæt, mørk skov.

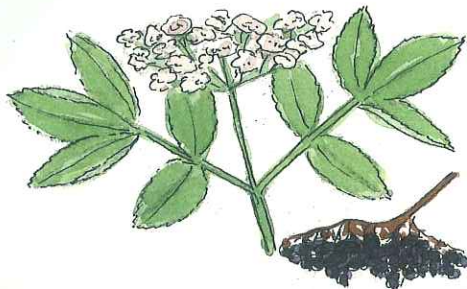

Skov-Elm (*Ulmus glabra*)

Bladene af Skov-Elm har en form, som det ses på tegningen: Store og brede, og enten 1 eller 3 lange spidser og en skæv form forneden. Bladene sidder skiftevis på hver side af kvisten. Elmens frugter

Almindelig Hyld (*Sambucca nigra*)

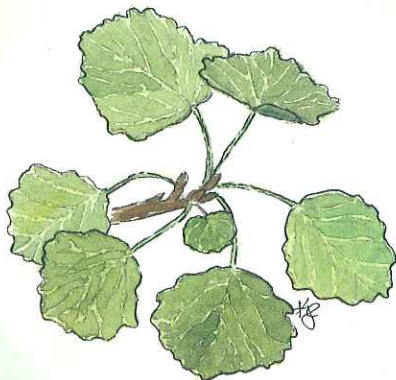
Hylden er en busk, der gerne vokser i skovkanter. Dens blade er delt i 5 små dele, der er aflange. Hvert blad sidder overfor et andet blad på kvisten, og der sidder gerne en ekstra knop, der hvor bladets stilk sidder fast på kvisten. Hyldens blomster kendes som de hvide skærme, der dufter godt i juni måned, og senere kommer de små bær, der bliver sorte i september. Busken har gerne mange stammer, og barken er meget ujævn og nopret. Hylden kan vokse de fleste steder. Dens frø spredes gerne ved, at fugle spiser frugterne, og så spreder frøene med

deres afføring. Der er en masse overtro knyttet til hylden. Man har troet på, at hylden har stærke heksekræfter, og man skulle være forsigtig med, hvordan man behandlede hylden.

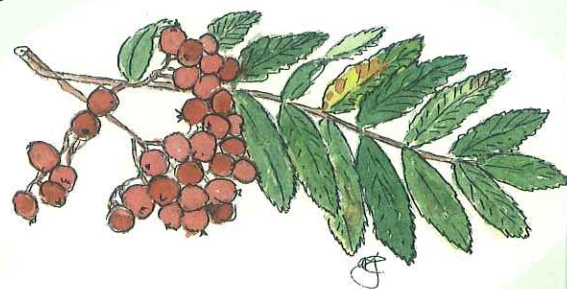
Bævreasp (*Populus tremula*)

Bævreaspen har små runde blade med runde takker i kanten. Den hedder bævreasp, fordi bladene sidder på nogle ganske tynde stilke, der gør, at bladene skælver eller bævrer ved hvert lille vindpust. Bladene sidder skiftevis på hver side af kvisten. Bævreaspens bark er grålig og lidt stribet på tværs. Bævreasp er ligesom birk et træ, der kan gro på fattig jord, og den kommer gerne som et af de første træer, når et område gror til i skov.

Rød-El (*Alnus glutinosa*)

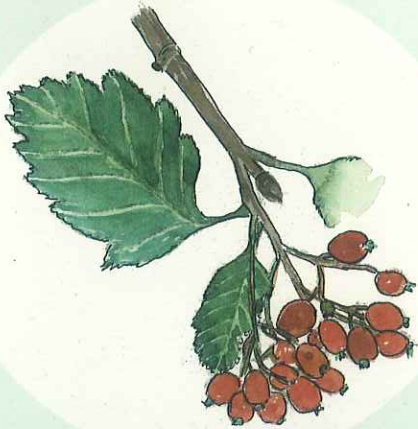
Rød-El har blade, der er næsten runde, men har et lille hak ind i spidsen. Træets frugter er nogle små ægformede "kogler", der let ses på træet om vinteren, når det står uden blade. Elletræers bark er grov og furet, og deres kviste er gerne lidt krogede og kraftige. Den hedder Rød-El, for hvis man fælder træet, får stubbens overflade hurtigt en orangerød farve. Elletræer gror især i nærheden af vand, på søbredder, åbredder og på våd jord. Deres frø drysser ud af de små kogleagtige rakler og spredes med vandet.

Almindelig Røn (*Sorbus aucuparia*)

Almindelig Røn har blade, der er delt i 13-17 små aflange dele, der alle er takkede i kanten. Bladene er gerne lidt plettede eller uens i farven og grågrønne på undersiden. Barken er glat og grå. Rønnetræer får skærme af hvide blomster om foråret, og om sensommeren har de små runde orangerøde frugter, der smager bittert.

Rønner vokser gerne i kanten af skoven. Mange fugle spiser rønnebærrene, og så bliver kernerne spredt med deres klatter.

Selje-Røn (*Sorbus intermedia*)

Selje-Røn er tæt i familie med Almindelig Røn, og frugterne ligner meget hinanden. Bladene er ikke delte, men har en bugtet og takket kant, som det ses på tegningen. Bladene er mørkegrønne på oversiden og grå og ulden på undersiden. Selje-Røn vokser også i skovkanter og står ofte plantet langs med veje. Der findes en del andre rønne-arter. De kan slås op i en bog om træer.

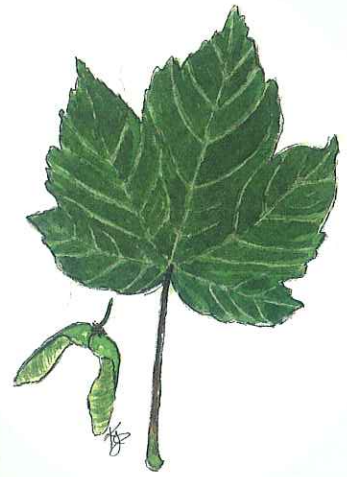
Navr (*Acer campestre*)

Navr er i familie med ahorn og spidsløn, men den er nærmere en busk end et træ. Den har små blade, der har 4 eller 5 takker, og bladene sidder overfor hinanden på kvisten. Den vokser vildt i de sydlige dele af landet, men kan også være plantet, især som hæk andre steder.

Ahorn (*Acer pseudoplatanus*)

Ahorn, eller Ær, som den hedder med et gammelt dansk navn, har store håndformede blade med fem spidser. Bladene og knopperne sidder overfor hinanden på kvisten, og knopperne er buttede og grønne. Barken er lys grå og glat. Når træet blomstrer om foråret, hænger blomsterne nedad i klaser, og frugterne er små og runde og sidder sammen to og to med hver sin store vinge. Ahorn vokser på samme slags jord som bøgen, altså især god næringsrig jord, og dens frøspredning og spiring kan være meget effektiv, så den kan være en hård konkurrent til bøgen.

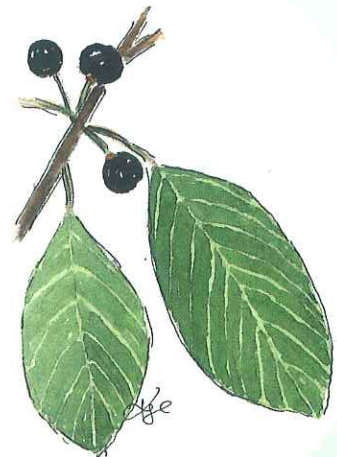

Spidsløn (*Acer platanoides*)

Spidsløn er i nær familie med ahorn, og de ligner hinanden meget. Spidslønnenes blade er "mere spidse i spidserne" end ahornens, og hvis man skærer en bladstilk over, ser man en hvid mælkesaft. Dens blomster sidder i små skærme, der vender opad, og dens frugter ligner Ahornens.

Tørst (*Fragula alnus*)

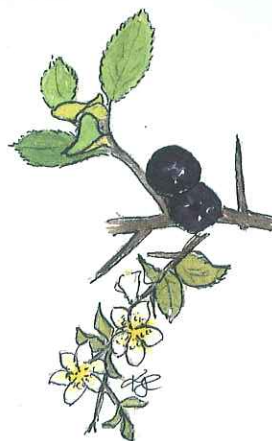
Tørst har blade, der minder meget om bøgeblade, men kigger man godt efter, kan man se, at spidsen af bladene er lidt skæv, og at linjerne i bladet ikke går helt ud til kanten, men bøjer af. Bladene sidder næsten lige overfor hinanden på kvisten. Tørst får nogle ganske små frugter, der først er grønne og så bliver helt sorte, og som er giftige. Tørst er et lille træ, der vokser på næringsfattig jord – i egekrat og ved skovmoser og grøftekanter i skov.

Slåen (*Prunus spinosa*)

Slåen er en tornet busk ligesom Hvidtjørnen. Dens blade er større og er ikke håndformede, se tegningen. I efteråret får slåen mørkeblå frugter, der er ret beske i smagen, men efter de har fået frost, bliver de mildere. Slåen vokser gerne i skovkanter og hegn.

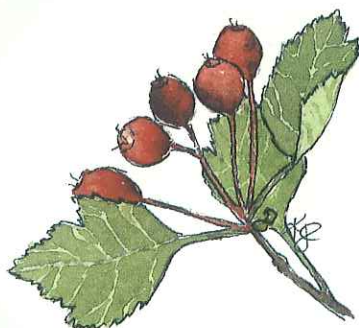
Kirsebær (Fugle-Kirsebær, *Prunus avium*)

Kirsebær vokser vildt i skovene. Det er ikke bare et træ, man har i haven. De har store, blanke, mørkegrønne blade med en rød bladstilk og en takket bladkant. I maj blomstrer de med hvide blomster, og senere får de mørkerøde kirsebær. Barken er det, der er lettest at kende dem på, for den er rødbrun og blank og har vandrette striber.

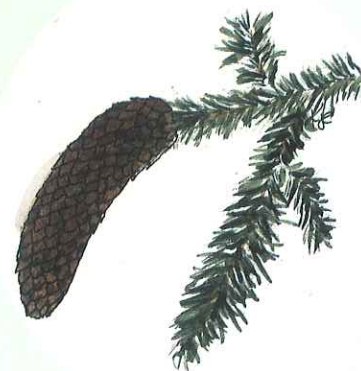
Hassel (*Corylus avellana*)

Hassel er en busk, der gror i løvskove. Den har store brede mørkegrønne blade, der er hårede på undersiden. Tidligt om foråret får hasselen rækker, der er hanblomsterne. Hunblomsterne ses bare som nogle små knopper, hvorfra de fine røde støvfang stikker op. Senere får de nødder, der sidder i små grønne haser.

Rødgran (*Picea abies*)

Rødgran er et af de almindeligste dyrkede træer i Danmark. Nålene er korte og stikkende, stammen og kvistene er rødbrune, og koglerne er lange, rødbrune og blanke og hænger nedad fra kvisten.

Hvidtjørn (Engriflet Hvidtjørn, *Crataegus monogyna* og Almindelig Hvidtjørn, *Crataegus laevigata*)

Formen på hvidtjørnens blade kan ses på tegningen. Hvidtjørn er en busk, der ofte står i skovkanter og hegn, og den er ganske almindelig. Den har lange torne og blomstrer hvidt eller lyserødt i maj. I sensommeren får den små mørkerøde frugter.

Sitkagran (*Picea sitchensis*)

Sitka er tæt beslægtet med Rødgranen. Den er ikke så rødlig på stammen og kvistene. Koglerne er kun halvt så lange som rødgranens, og når man finder dem på jorden, er de ofte mere åbne end rødgranens. Sitka er blevet plantet meget i det vestlige Jylland og andre steder, hvor man har villet producere tømmer på meget sandet jord. Den tåler ret meget blæst og kan derfor klare sig ved kysten. Oprindeligt kommer den fra vestkysten af Nordamerika.

Almindelig Ædelgran (*Abies alba*)

Ædelgran kendes blandt andet på, at koglerne sidder opret på grenene. De er ret store og falder fra hinanden, når de modner. Hos Almindelig Ædelgran er nålene grønne, ret korte og sidder fladt ud fra grenen.

Nordmannsgran (*Abies nordmanniana*)

Nordmannsgran plantes især som juletræer. Den stikker ikke, og den har fine brede mørkegrønne nåle, der ikke falder af så tidligt som hos rødgranjuletræer. Den er det, man kalder en ædelgran.

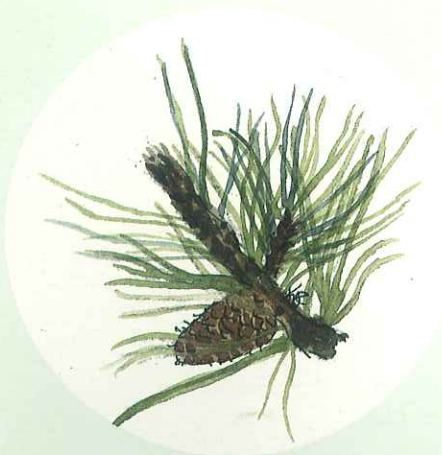
Skovfyr (*Pinus sylvestris*)

Skovfyr har lange trekantede nåle, der sidder sammen to og to. Den har kogler, der sidder på en lille stilk, og den har en meget rødlig bark.

Klitfyr (*Pinus contorta*)

Klitfyr er især plantet langs kysterne for at give læ og for at undgå, at sandet flyver. Den kan vokse i jord, der er næsten rent sand. Dens nåle er kortere end skovfyrens, de sidder to og to sammen, og koglen har ikke nogen stilk, men sidder direkte fast på kvisten. Koglen har skarpe spidser på hvert kogleskæl, hvilket den er let at kende på.

Siderne er et uddrag af temahæftet: Oplevelser i skoven, udgivet af Landsforeningen Natur og Ungdom.

Hæftet kan købes for 10 kr pr. stk ved henvendelse til Natur og Ungdom på telefon 35245600 eller nogu@nogu.dk

Natur og Ungdom har gennem de sidste 40 år udgivet undervisningsmateriale. Det hele kan købes samlet på en DVD – klar til udprintning. Kontakt foreningen for mere information.

Se også www.nogu.dk

Natur & Ungdom - Velkommen - Windows Internet Explorer

http://www.nogu.dk/

Natur & Ungdom - Velkommen

Natur & Ungdom Forsiden Kontakt os Bliv medlem Info in English

Velkommen til Natur og Ungdom

- Danmarks grønne forening for børn og unge!

Natur & Ungdom arbejder for at fremme børn og unges interesse for natur og miljø og for samtidig at lægge grunden til en varig glæde ved og respekt for naturen.

På disse sider kan du læse om os og vore aktiviteter.

Arets julegave!
Giv et medlemskab af Natur & Ungdom!

Indhold: oplevelser, indsigt, fællesskab, interesser, viden, venner og engagement.
Holdbarhed: mindst et år. Måske varer den hele livet.

Og så er gaven endda så miljøvenlig som den kan blive.
Fås der bedre julegaver? Det tvivler vi på.

Læs mere [HER](#)

Glædelig GRØN jul

Video: Bjarke på Bali

Se og hør Bjarke fra Natur og Ungdom fortælle om at være ung til klimatopmøde
[Læs mere](#)

Natur og Ungdom Søger!

En webmaster, en redaktør til Medlemsbladet, to lokalafdelingskonsulenter i Jylland og på Sjælland og en PR-konsulent
[Læs mere](#)

N&U Goes Klima

Bjarke Kronborg fra Natur og Ungdom deltager på FN's Klimatopmøde på Bali i december. Ud over at følge forhandlingerne skal Bjarke lave fodarbejdet, ligesom Connie, for at sikre succes i Danmark. Natur og Ungdom arbejder nemlig på at arrangere en parallel ungdomskonference når "de voksne" mødes i 2009.

[Læs mere](#)

Ny Klimapolitik

På Natur og Ungdom repræsentantskabs-

start Indbak... Micros... Det fin... 2 Ad... 2 Win... Adobe... Natur... DA 15:44